

Брюксел, 17.1.2018
COM(2018) 24 final

ANNEX

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

Предложение за Препоръка на Съвета

относно ключовите компетентности за учене през целия живот

{SWD(2018) 14 final}

ПРИЛОЖЕНИЕ
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ
ЕВРОПЕЙСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА

Контекст и цели

Всеки има право на достъп до качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот, за да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществото и успешно да осъществява преходи на пазара на труда.

Всеки има право на навременна и съобразена с нуждите му помощ за подобряване на перспективите му за заетост или за самостоятелна заетост. Това включва правото да се получи подкрепа за търсене на работа, обучение и преквалификация.

Тези принципи са определени в Европейския стълб на социалните права.

В един бързо променящ се и силно взаимосвързан свят всеки човек ще има нужда от широк набор от умения и компетентности и ще трябва да ги развива през целия си живот. Ключовите компетентности, определени в настоящата референтна рамка, имат за цел да положат основите за постигане на по-равноправни и по-демократични общества. Тези компетентности отговарят на необходимостта от приобщаващ и устойчив растеж, социално сближаване и по-нататъшно развитие на демократичната култура.

Главните цели на Референтната рамка са следните:

- а) да идентифицира и определи ключовите компетентности, необходими за пригодност за заетост, личностна реализация, активно гражданско участие и социално приобщаване;
- б) да осигури европейски референтен инструмент за определящите политиката лица, доставчиците на образование и обучение, персонала в образователната система, работодателите и самите учащи;
- в) да подпомага усилията на европейско, национално, регионално и местно равнище за насърчаване на развитието на компетентности чрез учене през целия живот.

Ключови компетентности

За целите на настоящата препоръка компетентностите се определят като съчетание от знания, умения и нагласи, при което:

- а) знанията са съставени от фактите и цифрите, понятията, представите и теориите, които са вече утвърдени и подпомагат разбирането на определена област или предмет;
- б) уменията се определят като способността и възможността на човек да извършва процеси и да използва съществуващите знания, за да постигне резултати;
- в) нагласите описват предразположението и начинът на мислене за действие или реагиране на идеи, лица или ситуации.

Ключовите компетентности са компетентностите, нужни на всеки човек за личностна реализация и развитие, пригодност за заетост, социално приобщаване и активно гражданско участие. Те се развиват чрез учене през целия живот — от ранна детска възраст до живот като възрастен — и чрез формално, неформално и информално учене.

Всички ключови компетентности се считат еднакво важни; всяка от тях допринася за успешен живот в обществото. Компетентностите могат да се прилагат в много различни ситуации и в най-различни съчетания. Те се припокриват и са взаимосвързани; аспектите, които са най-важни в дадена област, подпомагат компетентността в друга. В ключовите компетентности са залегнали умения като критичното мислене, уменията за решаване на

проблеми, за работа в екип, за общуване и водене на преговори, аналитичните умения, творческите способности и межкултурните умения.

- В Референтната рамка се определят осем ключови компетентности:
- езикова грамотност;
- компетентност по чужди езици;
- математическа компетентност и компетентност в областта на науките, технологиите и инженерството;
- цифрова компетентност;
- личностна компетентност, социална компетентност и компетентност за учене;
- гражданска компетентност;
- предприемаческа компетентност;
- компетентност за културна осведоменост и изява.

1. Езикова грамотност

Езиковата грамотност е способността за разпознаване, разбиране, изразяване, създаване и тълкуване на понятия, чувства, факти и мнения както в устен, така и в писмен вид при използване на нагледни, звукови материали, аудиоматериали и материали в цифров формат в различни дисциплини и ситуации. Тя предполага способност за общуване и успешно разбиране с останалите хора по подходящ и съзидателен начин.

Развитието на езиковата грамотност формира основата за по-нататъшно учене и по-нататъшно езиково взаимодействие. В зависимост от контекста езиковата грамотност може да се развива на майчиния език, на езика, на който се провежда обучението, и/или на официалния език в дадена държава или регион.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

Езиковата грамотност включва уменията за четене и писане и правилно разбиране на писмена информация. За такава грамотност е необходимо лицето да има познания по лексика, по функционална граматика и за функциите на езика. Тя включва разбиране на основните видове вербално взаимодействие, на различни литературни и нелитературни текстове и на главните особености на различните езикови стилове и регистри.

Лицата следва да притежават умения да комуникират както устно, така и писмено в различни ситуации и да наблюдават и адаптират своята комуникация към нуждите на ситуацията. Тази компетентност включва и способност да се разграничават и използват различни видове източници, да се търси, събира и обработва информация, да се използват пособия и да се формулират и изразяват устно и писмено собствените аргументи по убедителен начин, подходящ за контекста.

Положителното отношение към езиковата грамотност включва предразположение към провеждането на критичен и конструктивен диалог, оценяване на естетическите качества и интерес към общуването с други хора. Това предполага разбиране на въздействието на езика върху другите хора и необходимост езикът да се разбира и използва по положителен и социално отговорен начин.

2. Компетентност по чужди езици

Тази компетентност определя способността за ефективно ползване на различни езици по подходящ начин за комуникация. Тя като цяло обхваща същите основни умения

като тези на езиковата грамотност: основава се на способността за разбиране, изразяване и тълкуване на понятия, мисли, чувства, факти и мнения както в устен, така и в писмен вид (слушане, говорене, четене и писане) в подходящ кръг обществени и културни контексти в съответствие със собствените желания и нужди. Когато е уместно, тази компетентност може да включва поддържане и доразвиване на компетентностите по майчиния език.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

Тази компетентност изисква познаване на лексиката и функционалната граматика на различни езици, както и познаване на основните видове вербално взаимодействие и езикови регистри. Важно е познаването на обществените норми и на културния аспект и променливостта на езиците.

Най-важното умение за тази компетентност е способността за разбиране на устни съобщения, за започване, поддържане и приключване на разговор и за четене, разбиране и съставяне на текстове — при различни равнища на владение на различни езици — съобразно нуждите на лицето. Лицата следва да могат да използват правилно помощните средства и да учат езици формално, неформално и информално през целия си живот.

Положителната нагласа включва оценяване на културното многообразие, интерес и любопитство към различни езици и межкултурно общуване. Тя включва също уважение към индивидуалния езиков профил на всеки човек, включително уважение към майчиния език на лицата, принадлежащи към малцинства и/или от семейства на мигранти.

3. Математическа компетентност и компетентност в областта на науките, технологиите и инженерството

А. Математическата компетентност е умението за развиване и прилагане на математическо мислене с цел решаване на различни проблеми в ситуации от ежедневието. Като се стъпва на добра математическа грамотност, се набляга на разсъждението и дейността, както и на знанията. Математическата компетентност включва в различна степен способността и желанието за използване на математически начини на мислене (логическо и пространствено мислене) и представяне (формули, модели, концепции, графики и диаграми).

Б. Компетентността в областта на науките се отнася до способността и желанието да се използват знанията и методиките, служещи за обясняване на природния свят, с цел задаване на въпроси и формулиране на заключения, основани на факти. Компетентностите в областта на технологиите и инженерството са прилагането на тези знания и методики в отговор на предполагаеми човешки желания или нужди. Компетентността в областта на науките, технологиите и инженерството включва разбиране на промените, причинени от човешката дейност, и отговорността на отделния гражданин.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

А. Необходимите знания по математика включват добро познаване на числата, мерките и структурите, основните действия и основните начини за математическо представяне, разбиране на математическите термини и понятия и познаване на въпросите, на които математиката може да даде отговор.

Лицето следва да притежава умения за прилагане на основните математически принципи и действия в ежедневни ситуации у дома и на работа (напр. финансови умения) и да проследява и оценява поредица от аргументи. То следва да може да разсъждава математически, да разбира математически доказателства, да комуникира на

математически език и да използва подходящи помощни средства, включително статистически данни и графики.

Положителната нагласа в математиката се основава на зачитането на истината и на желанието да се търсят причините, както и да се оценява тяхната валидност.

Б. Най-важните знания в областта на науката, технологиите и инженерството обхващат основните принципи на природния свят, основните научни понятия, теории, принципи и методи, технологиите и технологичните продукти и процеси, както и разбиране на въздействието на науката, технологиите, инженерството и човешката дейност като цяло върху природния свят. Тези компетентности следва да дават възможност на лицата да разбират по-добре напредъка, ограниченията и рисковете на научните теории и приложения и на технологиите в обществата като цяло (във връзка с вземането на решения, ценностите, моралните въпроси, културата и т.н.).

Уменията включват разбирането на науката като процес на изследване на природата чрез контролирани експерименти, способността да се използват и управляват технологични средства и машини, както и научни данни с цел постигане на дадена цел или вземане на решение/стигане до заключение въз основа на факти, както и готовността за отказ от собствените убеждения, когато те противоречат на резултатите от нови експерименти. Лицата следва също да могат да разпознават съществените особености на научно изследване и да умеят да предадат заключенията и разсъжденията, довели до тях.

Компетентността включва нагласа за критично оценяване и любопитство, загриженост по етичните въпроси и подкрепа за безопасността и устойчивостта на околната среда, по-специално що се отнася до научния и технологичния прогрес по отношение на самия себе си, семейството, общността и глобалните въпроси.

4. Цифрова компетентност

Цифровата компетентност означава уверено, критично и отговорно ползване на цифровите технологии за учене, на работното място и за участие в обществото. Тя включва информационна грамотност и грамотност по отношение на данните, общуване и сътрудничество, създаване на цифрово съдържание (включително програмиране), безопасност (включително благополучие в цифровата среда и компетентности във връзка с киберсигурността) и решаване на проблеми.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

Лицата следва да разбират как цифровите технологии могат да подпомагат общуването, творчеството и иновациите и да са запознати с възможностите на тези технологии, с техните ограничения, с последиците от тях и с рисковете, свързани с тях. Те следва да разбират общите принципи, механизмите и логиката, които стоят в основата на развиващите се цифрови технологии и да познават основните функции и употреба на различните устройства, софтуер и мрежи. Лицата следва да имат критичен подход към валидността, надеждността и въздействието на информацията и данните, достъпни посредством цифрови средства, и да са запознати с правните и етичните принципи, свързани с ползването на цифровите технологии.

Лицата следва да могат да ползват цифровите технологии, за да подпомогнат активното си гражданско участие и социалното си приобщаване, сътрудничеството си с други хора и творчеството си за постигане на личностни, социални или търговски цели. Уменията включват способност за ползване на цифрово съдържание, достъп до цифрово съдържание и филтриране, оценяване, създаване, програмиране и споделяне на цифрово съдържание. Лицата следва да могат да управляват и защитават

информация, съдържание, данни и цифрови самоличности, както и да разпознават и да ползват ефективно софтуер, устройства, изкуствен интелект или роботи.

Ползването на цифрови технологии и цифрово съдържание изисква разсъдливо и критично, но любознателно, непредубедено и напредничаво отношение към тяхното развитие. Изисква се също етичен, безопасен и отговорен подход към ползването на тези средства.

5. Личностна компетентност, социална компетентност и компетентност за учене

Личностната компетентност, социалната компетентност и компетентността за учене са способността човек да разсъждава за себе си, да управлява ефективно времето и информацията, да работи конструктивно с други хора, да запазва своята устойчивост и да управлява собственото си обучение и кариера. Те включват способност за справяне с несигурността и сложността, за придобиване на умения за учене, за подпомагане на собственото физическо и емоционално благополучие, за съпричастност и за управление на конфликти.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

За успешни междуличностни отношения и социално участие е от съществено значение разбирането на кодексите на поведение и правилата за общуване, общоприети в различните общества и среди. Личностната компетентност, социалната компетентност и компетентността за учене изискват също така познаване на компонентите на здравия дух, здравето тяло и здравословния начин на живот. Те включват познаване на предпочитаните собствени стратегии за учене, на собствените нужди от развиване на компетентностите и различните начини за развиване на компетентностите, както и способност за търсене на възможности за образование, обучаване и развиване на кариерата и наличното ориентиране или подкрепа.

Уменията включват способността за определяне на собствените възможности, за съсредоточаване, за справяне със сложността, за критично разсъждаване и за вземане на решения. Това включва способността за учене и работа както в сътрудничество, така и самостоятелно и за организиране и постоянстване в собствените знания, за тяхната оценка и споделяне, за търсене на подкрепа, когато е уместно, и за ефективно управление на собствената кариера и социални взаимодействия. Лицата следва да са устойчиви и да могат да се справят с несигурността и стреса. Те следва да могат да общуват конструктивно в различни среди, да работят съвместно с други хора в екип и да преговарят. Това включва демонстриране на толерантност, изразяване и разбиране на различни гледни точки, както и способност за вдъхване на доверие и за съпричастност.

Тези компетентности се основават на положително отношение към собственото лично, социално и физическо благополучие и учене през целия живот. Те се основават на нагласа за сътрудничество, отстояване и почтеност. Това включва уважаване на другите и готовност за преодоляване на предразсъдъци и за постигане на компромис. Лицата следва да могат да определят и поставят цели, да се мотивират и да развиват устойчивост и увереност, за да учат и да постигнат успехи в това отношение през целия си живот. Нагласата за решаване на проблеми подпомага както процеса на учене, така и способността на човек да се справя с препятствията и промените. Тя включва желание за прилагане на придобити по-рано знания и жизнен опит, както и любопитство за търсене на възможности за учене и развитие в различни жизнени контексти.

6. Гражданска компетентност

Гражданската компетентност е способността за действие като разумни граждани и за пълноценно участие в гражданския и социалния живот въз основа на разбиране на

социалните, икономическите и политическите понятия и структури, както и световните събития и устойчивост.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

Гражданската компетентност се основава на познаване на основните понятия, свързани с физическите лица, групите, трудовите организации, обществото, икономиката и културата. Това означава разбиране на европейските общи ценности, изразени в член 2 от Договора за Европейския съюз и в Хартата на основните права на Европейския съюз. Тази компетентност включва осведоменост за съвременните събития и критическо разбиране за главните събития в националната, европейската и световната история. Освен това тя включва информираност относно целите, ценностите и политиките на социалните и политическите движения, както и осведоменост за устойчивите системи, по-специално за изменението на климата и демографските промени в световен мащаб и техните основни причини. От съществено значение са познанията за европейската интеграция и осведоменост за многообразието и културните идентичности в Европа и в света. Това включва разбиране за мултикултурните и социално-икономическите измерения на европейските общества и за начина, по който националната културна идентичност допринася за европейската идентичност.

Уменията за гражданска компетентност са свързани със способността за ефективно участие, заедно с други хора, в дейности от общ или обществен интерес, включително за устойчиво развитие на обществото. Това включва умения за критическо мислене и за конструктивно участие в дейности на общността, както и във вземането на решения на всички равнища, от местно и национално до европейско и световно равнище. Включва също така умението за оценка, за критическо разбиране и за взаимодействие както с традиционните, така и с новите видове медии.

Зачитането на правата на човека като база за демокрацията лежи в основата на отговорната и конструктивна нагласа. Конструктивно участие означава желание за участие в демократичното вземане на решения на всички равнища и в граждански дейности. То включва подкрепа за социалното и културното многообразие, равенството между половете и социалното сближаване, готовност за зачитане на личното пространство на другите и за поемане на отговорност за околната среда. Нужен е интерес към политическите и социално-икономическите събития и межкултурното общуване, за да бъде човек подготвен да преодолява предразсъдъци и да постига компромиси, когато е необходимо, и да осигурява социална справедливост и безпристрастност.

7. Предприемаческа компетентност

Предприемаческа компетентност означава способността за действие в съответствие с благоприятни възможности и идеи и за тяхното трансформиране в ценности за другите хора. Тя се основава на творчество, критическо мислене, способност за решаване на проблеми и за поемане на инициатива, постоянство и умение за работа в сътрудничество, за планиране и управление на проекти, които имат културна, социална или търговска стойност.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

Предприемаческата компетентност изисква да се съзнава, че има различни ситуации и възможности за практическо реализиране на идеи в личната, социалната и професионалната дейност и да се разбира кога тези ситуации и възможности се проявяват. Лицата следва да познават и разбират подходите за планиране и управление на проекти, включващи процеси и ресурси. Те следва да имат разбиране за икономиката и за социалните и икономическите възможности и предизвикателства, пред които се

изправя всеки работодател, организация или обществото. Освен това следва да разбират етичните принципи и да са наясно относно собствените си силни и слаби страни.

Предприемаческите умения се основават на творчество, което включва въображение, стратегическо мислене и умения за решаване на проблеми, както и критическо и конструктивно разсъждаване в рамките на развиващи се градивни процеси и иновации. Тези умения включват способност да се работи както самостоятелно, така и колективно в екипи, да се мобилизират ресурси (хора и материали) и да се поддържа дейността. Това включва и способността за вземане на финансови решения, свързани с разходи и стойност. От съществено значение е способността за ефективна комуникация и за договаряне с други лица, за справяне с несигурността, неяснотата и риска като част от вземането на информирани решения.

Предприемаческата нагласа се характеризира с инициативност и действеност, проактивност, поглед в бъдещето, решителност и постоянство за постигане на целите. Тя включва желание за мотивиране на други хора и оценяване на техните идеи; съпричастност и грижа за хората и за света, поемане на отговорност и прилагане на етични подходи по време на целия процес.

8. Компетентност за културна осведоменост и изява

Компетентността за културна осведоменост и изява означава разбиране и уважение към начина, по който идеи и значение се изразяват творчески и се предават в различните култури и посредством редица изкуства и други форми на културата. Тя включва ангажираност за разбиране, развиване и изразяване на собствените идеи и чувство за собственото място или роля в обществото по разнообразни начини и в най-различен контекст.

Най-важни знания, умения и нагласи, свързани с тази компетентност

Тази компетентност изисква познаване на местните, националните, европейските и световните култури и изяви, включително техните езици, наследство, традиции и продукти на културата, както и разбиране как тези изяви могат взаимно да си влияят и да влияят върху представите на отделния човек. Тя включва разбиране на различните начини на предаване на идеи между творец, участник и публика посредством писмени, печатни текстове и текстове в цифров формат, театър, филм, танц, игри, изкуство и дизайн, музика, ритуали, архитектура, както и хибридни форми. Изисква разбиране на собствената развиваща се идентичност в един свят на културно многообразие и за това как изкуствата и другите форми на културата могат да бъдат начин едновременно за възприемане на света и за въздействие върху него.

Уменията включват способността за съпричастно изразяване и интерпретиране на метафорични и абстрактни идеи, преживявания и емоции и способността за осъществяване на това в сферата на изкуствата и в други форми на културата. Уменията включват също способността да се откриват и реализират възможности за лична, социална ползност или търговска стойност чрез изкуствата и други форми на културата и способността за участие в творчески процеси, както индивидуално, така и колективно.

Важно е непредубеденото отношение към многообразието на културната изява и зачитане на това многообразие, съчетано с етичен и отговорен подход към интелектуалната и културната собственост. Положителната нагласа включва също и любопитство към света, откритост и въображение за нови възможности, както и готовност за участие в културни преживявания.

9. Подпомагане на развитието на ключови компетентности

Ключовите компетентности са динамично съчетание от знания, умения и нагласи, които е нужно учащите се да развие през живота си, започвайки от ранна възраст. Висококачественото и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот осигурява възможности за всички да развият ключови компетентности, затова, ориентирани към компетентности подходи, могат да се използват през целия живот във всички образователни и учебни заведения и среди за учене.

В подкрепа на ориентирани към компетентностите образование, обучение и учене в контекста на ученето през целия живот са констатирани три предизвикателства: използването на разнообразни подходи и контексти за учене; помощ за преподавателите и другия персонал в образователната система и оценяване и валидиране на развитието на компетентностите. За справяне с тези предизвикателства могат да се набележат определени добри практики.

а. Разнообразни подходи и контексти за учене

- а) Междудисциплинарното обучение, партньорствата между различните равнища на образованието, участниците в обучението и в ученето, включително от пазара на труда, както и концепциите, като например всеобхватните училищни подходи, които поставят акцент върху сътрудничеството в преподаването и ученето и върху активното участие на учащите и вземането на решения от тях, могат да обогатят ученето. Междусекторното сътрудничество между институциите за образование и обучение и външните участници от бизнеса, изкуствата, спорта и младежката общност, висшето образование или научноизследователските институти може да бъде от ключово значение за ефективното развитие на компетентностите.
- б) Усвояването на основни умения, както и развитието на по-широки компетентности могат да бъдат подпомогнати чрез систематично допълване на академичното учене със социално и емоционално учене, изкуства и спорт. Засилването на личностната, социалната компетентност и компетентността за учене от ранна възраст могат да осигурят основа за развитието на основни умения.
- в) Методи, като обучение, основано на проучвания, на проекти, смесено, основано на изкуствата или на игри, могат да увеличат мотивацията за учене и ангажираността. Също така експерименталното учене, ученето в процеса на работа и научните методи в областта на науките, технологиите, инженерството и математиката могат да спомогнат за развиване на редица компетентности.
- г) Учащите, персоналът в образователната система и доставчиците на образование и обучение могат да бъдат насърчени да използват цифрови технологии за усъвършенстване на обучението и за подпомагане на развитието на цифровите компетентности. Например чрез участие в инициативи на Съюза като „Европейска седмица на

програмирането“ (The EU Code Week)¹. Използването на инструменти за самооценка, като SELFIE², може да подобри цифровите възможности на доставчиците на образование, обучение и учене.

- д) Конкретните възможности за предприемачески опит, като например създаването на минипредприятия, стажовете във фирми или посещенията на предприемачи в институциите за образование и обучение, могат да са особено полезни за младите хора, а така също и за възрастните и за преподавателите. На младите хора може да се осигури поне една възможност в основното или средното образование да придобият практически опит в областта на предприемачеството. Партньорствата между училищата и бизнеса и съответни платформи на местно равнище, особено в селските райони, могат да са главни фактори за разпространяване на образование в сферата на предприемачеството. Подходящото обучение и подпомагане на преподавателите и директорите на учебните заведения може да е от решаващо значение, за постигането на постоянен напредък и лидерство.
- е) Компетентността по чужди езици може да се развива в тясно сътрудничество с образователни и обучаващи институции и учебни среди в чужбина, чрез мобилност на преподавателския персонал и учащите или чрез използването на eTwinning, EPALe и подобни онлайн портали.
- ж) Младите хора и възрастните в неравностойно положение поради социално-икономическата си среда или поради мигрантския си произход, или със специални образователни потребности, могат да бъдат адекватно подпомагани в приобщаваща среда, за да реализират своя потенциал за образование. Това подпомагане може да се заключава в езикова, академична или емоционална подкрепа, наставничество от партньори, извънкласни занимания, професионално ориентиране или материално подпомагане.
- з) Сътрудничеството между образователни и обучаващи институции и учебни среди на всички равнища може да бъде от съществено значение за подобряване на продължителността на развитие на компетентностите у учащите през целия им живот и за разработването на иновативни подходи за учене.
- и) Сътрудничеството в местните общности между партньори в сферата на образованието и обучението и извън тази сфера и работодатели, в съчетание с формално и неформално учене, спомага за развиването на компетентности и може да улесни прехода от образование към работа.

б. Помощ за персонала в образователната система

- а) Внедряването на ориентирани към компетентности подходи за образование, обучение и учене в началното образование и в

¹ The Code Week, <http://codeweek.eu/>

² Инструмент за самооценка на цифровите възможности (SELFIE), <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg/selfie-tool>, или HEInnovate, <https://heinnovate.eu/>.

продължаващото професионално развитие може да подпомогне работещите в образователната система да променят преподаването и ученето в средата си и да са компетентни при прилагане на съответния подход.

- б) Персоналът в образователната система може да бъде подпомаган за разработване на ориентирани към компетентности подходи в техния специфичен контекст чрез обмен на преподаватели и чрез партньорско обучение, като се дава възможност за гъвкавост и самостоятелност при организацията на обучението, чрез мрежи, сътрудничество и общности от практикуващи специалисти.
- в) На персонала в образователната система може да се оказва съдействие чрез създаване на новаторски практики, участие в научни изследвания и използване на новите технологии по подходящ начин за ориентирани към компетентностите подходи в преподаването и ученето.
- г) Могат да се осигурят насоки за персонала в образователната система. Достъпът до експертни центрове и до подходящи инструменти и материали може да подобри методите и практиките на преподаване и учене.

в. *Оценяване и валидиране на развитието на компетентности*

- а) Описанията на ключовите компетентности могат да бъдат трансформирани в рамки за учебни резултати, които могат да се допълнят с подходящи инструменти за диагностична, формираща и обобщаваща оценка и валидиране на съответни равнища³.
- б) По-специално цифровите технологии могат да допринесат за обхващане на многобройните измерения на напредъка на учащите, включително предприемаческото обучение.
- в) Може да се разработят различни подходи за оценка на ключовите компетентности в средите за неформално и информално учене, включително съответни дейности на работодателите, работещите в сферата на професионалното ориентиране и социалните партньори. Тези подходи следва да са достъпни за всички и особено за нискоквалифицираните лица, за да се насърчи тяхното напредване към по-нататъшно обучение.
- г) Валидирането на учебните резултати, постигнати чрез неформално и информално учене, може да се разшири и да стане по-устойчиво в съответствие с Препоръката на Съвета относно валидирането на неформалното и информалното учене, включително различни процеси на валидиране и използването на „Европас“ и Youthpass.

³ Напр. Общата европейска референтна рамка за езиците, Рамката за цифрова компетентност, Рамката за предприемаческа компетентност, както и описанията на PISA на компетентностите осигуряват помощен материал за оценка на компетентностите.